

GEÇMİŞTE (1942) VE GÜNÜMÜZDE (2003) GÖREVE BAŞLAMIS SINIF ÖĞRETMENLERİNE GÖRE ÖĞRETMENLİK

Nuriye Semerci
Demet Demiralp
Sevda Koç
Seda Kerimgil

Öz

Bu çalışmanın amacı “geçmişte (1942) ve günümüzde (2003) göreve başlamış sınıf öğretmenlerinin öğretmenliğe ilişkin görüşlerini belirlemektir. Nitel olarak yapılan araştırmanın çalışma gurubunu, 1940-1950’li yıllarda öğretmenliğe başlamış ve emekli olmuş beş kişi ile en fazla beş yıldır öğretmenlik yapan beş sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Veriler, NVivo 7 bilgisayar programı kullanılarak içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, eski öğretmenlerin mesleklerini daha bilinçli seçtikleri ve değerli bir meslek olarak gördükleri, yeni öğretmenlerin ise daha çok tesadüfi olarak seçtikleri belirlenmiştir. Ayrıca, eski ve yeni öğretmenler, öğretmenin öğrencilerini sevmesi, model olması, derslerine hazırlıklı gelmesi gerektiği konusunda benzer görüşler ileri sürmüşlerdir.

Anahtar Sözcükler

Öğretmenlik, Öğretmen Yetiştirme, Sınıf Öğretmeni

Teaching According to Class Teachers Who Started Working in the Past (1942) And Present (2003)

Abstract

The aim of this research is to determine the thoughts of class teachers who started working in the past (1942) and present (2003) in accordance with teaching. This study was a qualitative one including a population of five class- teachers who started working between the years of 1940 and 1950 and are retired now, and five other class-teachers who have been working for at most five years. The data of the research was collected by using open-ended standardized interview form. The data was analyzed through content analysis by using NVivo 7 computer programme. Finally, it is seen that old teachers have chosen their occupations willingly and systematically but new ones have been doing them randomly and accidentally. Besides both new and old teachers have claimed that teachers should love their students, be a model for them in classes and come to class with a preliminary paper.

Keywords

Teaching, Teacher Training, Class-teacher

Giriş

Bir ülkenin kültürel, sosyal ve ekonomik kalkınmasında, çağdaşlaşmasında, halkın refah ve huzur içinde yaşamasında temel unsur insan ve o insana verilen eğitimidir. Eğitim farklı şekillerde tanımlansa da genelde istendik davranış değiştirme süreci (Ertürk, 1986:12) olarak kabul görmektedir. Şişman (2006:157) ise, eğitimi geniş ve dar olmak üzere iki farklı açıdan tanımlamıştır. Buna göre, bireyin içinde yaşadığı çevrede var olan nesne, kurum ya da kişilerin duyuşsal, bilişsel, sosyal açılardan bireye yaptığı etki geniş, bireyin üzerinde kasıtlı ve amaçlı bir şekilde yapılan etki ise eğitimin dar açıdan anlamlandırılmasıdır. Bu tanımlar eğitimin iki farklı yönünü de ortaya koymaktadır. Geniş anlamdaki tanım incelediğinde eğitimin informal, dar anlamdaki tanımda ise eğitimin formal yönü ağırlık kazanmaktadır. Eğitimin her iki yönü de önemli olmakla birlikte informal eğitimin niteliğinde bulunan

gelişigüzellik ve rastlantısallık davranışları istenilen doğrultuda değiştirmede yetersiz kalabilmektedir. Bu nedenle eğitimin formal yönüne ağırlık verilerek planlı bir şekilde eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi istenilen insanı yetiştirmede daha yararlı olacaktır (Ertürk, 1986:13). Planlı eğitimin yapıldığı yer ise okuldur. Okul, bireyin anadilinin kazandığı, başarıma güdüsünün gerçekleştiği, iyi çalışma alışkanlıklarının kazanıldığı mekandır (Bloom, 1995:2). Okul eğitiminin amacı, öğrencilerin çevreye, topluma ve değişen hayat şartlarına uyum sağlayabilen, gerektiğinde bunları geliştirebilen, yapıcı ve yaratıcı iyi bir insan ve iyi bir yurttaş olarak yetişmelerini sağlamaktır (Tekişik, 1990:19). Bu amaç doğrultusunda nitelikli bir eğitim sisteminin oluşturulmasında kuşkusuz en önemli rolü öğretmen üstlenmektedir (Gökçe, 2003:37).

Öğretmenlik her toplumda görev ve sorumluluklarıyla önemli bir meslek olarak ele alınmıştır. Yeni bir toplumun oluşmasında hem öğretmene önemli bir rol verilmiş hem de onun toplum içindeki statüsü tanımlanmıştır. Özellikle bireyin öğrenim yaşamının başlangıcında ilk kez öğretmenle yoğun bir etkileşim içine girdiği sınıf öğretmenlerinin birey ve toplum yaşamındaki yeri son derece önemlidir. Sınıf öğretmenin konumu ve sahip olması gereken yeterlikleri ile mesleğindeki başarısı ve üstlendiği rol arasında yakın bir ilişki vardır. Başka bir deyişle öğretmenin kişilik özelliği, toplum ve bireyin öğretmenlik mesleğine bakışı, bireyin öğretmenlik mesleğine yatkınlığı, bu mesleği isteyerek seçip seçmediği ve mesleğe hazırlık öğreniminde kazandığı yeterliklerin niteliği öğretmenin meslek sırasındaki başarısını ve toplum içindeki statüsünü etkilemektedir. Bu etkide geçmişten günümüze kadar yer alan öğretmen yetiştirme sistemindeki farklılıklar belirleyici rol oynamıştır. Bu nedenle ülkemiz, öğretmenliği meslekleştirme, öğretmenlik mesleğini tanımlama, uygulama ve yürütme konusunda köklü geçmişe, engin birikime ve zengin deneyime sahip olmuştur (Uçan, 2001:92).

Geçmişten Günümüze Sınıf Öğretmenliği

Öğretmenlik, kendine özgü bir uğraş alanı olmasına rağmen çok uzun yıllar din adamları veya filozofların, kendi temel uğraşlarının yanı sıra sürdürdükleri ikincil bir görev olmuştur (Oktay, 1991:187). Ancak zamanla öğretmenlik mesleğinin stratejik önemi ve vazgeçilmezliği giderek daha iyi anlaşılmiş ve buna bağlı olarak belirli bir hazırlığa sahip kişilerce yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır (Uçan, 2001:92). Bu durum neticesinde, öğretmenlerin kendilerine özgü özel eğitim-öğretim kurumlarında yetişmeleri, ilk kez Tanzimat sonrası gerçekleştirilen düzenlemelerle mümkün olabilmıştır. Böylece Türkiye’de çağdaş anlamda ilk kez öğretmen yetiştirmek ve sağlamak amacıyla; Tanzimat’ın hemen sonrasında, 16 Mart 1848 yılında Darülmuallimin kurulmuştur. Ancak 1860’ta Darülmuallimin mezunlarının sayıca ve bilgice yetersiz olduğu ve gittikçe çoğalan Rüştüyeler için öğretmene ihtiyaç duyulduğu ileri sürülerek ilk kez meslek dışı atamalar yapılmıştır. Bu durum öğretmenlik mesleğinin imajını olumsuz bir şekilde etkilemiş ve eğitim sisteminin büyük bir yararı olarak değerlendirilmiştir (Balcı, 1991:73; Akyüz, 2006:440-441). Cumhuriyet döneminde öğretmen okulu adını alan bu kuruluşlar, köye öğretmen yetiştiren üç yıllık köy öğretmen okulları ve şehir okullarına öğretmen yetiştiren öğretmen okulları olmak üzere iki yönden gelişimini sürdürmüştür. Öğretmen okullarının, ilkokulların ve özellikle köy ilkokullarının öğretmen ihtiyacını

yeterince karşılayamadığı görülmüştür. Bu nedenle yeni model arayışlarına gidilmiş ve 1940 yılında köy ilkokullarına öğretmen yetiştirmek amacıyla ilkokul üzerine beş yıl eğitim veren Köy Enstitüleri kurulmuştur. Öğrencilerini köylerden seçen ve öğretmenlik yanında köyün sosyo-ekonomik kalkınmasında da katkıda bulunması beklenen öğretmenleri yetiştirmek üzere kurulan köy enstitüleri, Cumhuriyetin ilk yıllarında ortaya çıkan önemli bir ihtiyaca cevap verebilecek bir model olma özelliğiyle Türk öğretmen yetiştirme tarihinde önemli bir yer tutmaktadır. Köy enstitüleri 1954 yılında tamamen kapatılmış ve altı yıllık ilköğretmen okulu adı altında yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile köy ve şehir ilkokullarına farklı kaynaktan öğretmen yetiştirme uygulaması kalkmış, ilkokul öğretmeni yetiştiren kurumların yapı ve programlarında bir standartlaşma sağlanmıştır (YÖK, 1998).

İlköğretmen okulları 24 Haziran 1973 yılında Milli Eğitim Temel Kanunu'nun çıkmasıyla kapatılmıştır. Çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, temel eğitimin beş yıldan sekiz yıla çıkartılmasını ve bu amaçla temel eğitim öğretmenlerinin yetiştirilmesini hükme bağlamıştır. Bu kanun çerçevesinde, "Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği" olarak tanımlanmıştır. Bu doğrultuda öğretmenler, "Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak görevlerini ifa etmekle yükümlüdürler." hükmü ile "Öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır" hükmü getirilmiştir (MEB, 2008). Bununla birlikte kanun, her düzeydeki öğretmenlerin yüksek öğrenim görmesi ilkesini ön plana çıkarmıştır. Bu çerçevede, ilkokula öğretmen yetiştirmek üzere, 1974 yılında bugünkü sınıf öğretmenliği bölümlerinin temelini oluşturan iki yıllık Eğitim Enstitüleri açılmıştır. Böylece öğretmenin niteliği yüksek öğrenim düzeyinde ele alınmaya başlanmıştır (Çelenk, 1995:7-8). Daha sonra, Eğitim Enstitüleri 1982 yılında, öğretim süreleri iki yıl olan "Eğitim Yüksek Okulları" olarak üniversitelerin çatısı altına alınmıştır. Eğitim Yüksek Okullarında eğitim enstitülerinin programına yakın bir öğretim programı uygulanmıştır. Eğitim Yüksek Okullarının öğrenim süreleri 1989-1990 öğretim yılından itibaren dört yıla çıkarılmış ve 1992'de de bu okulların eğitim fakültelerine bağlanmasıyla, Sınıf Öğretmenliği Bölümleri eğitim fakülteleri bünyesinde faaliyet göstermeye başlamıştır (Akyüz, 2006:361-362; Öztürk, 1999:292). İlkokul öğretmenin daha kaliteli yetiştirilmesine yönelik olan bu düzenlemeler, öğretmen ihtiyacının karşılanması konusunda kesin bir çözüm getirememiştir. Bu sorunun çözümünde ise branş öğretmeni olarak yetişen veya diğer üniversite mezunlarının sınıf öğretmeni olarak atanması gibi pedagojik yönden uygun olmayan önlemler alınmıştır (YÖK, 1998). Bu durum, öğretmenliğin meslekleşmesini ve saygınlığını olumsuz yönde etkileyen bir gelişme olmuştur (Baskan, 2001a:16). Çünkü sınıf öğretmenliğinin gerektirdiği görev ve sorumlulukları gerçekleştirmek için sahip olunması gereken bilgi, anlayış, beceri ve tutum gibi yeterliklerin oluşturulmasında kuşkusuz en belirleyici rolü öğretmenin hizmet öncesi eğitimi oynamaktadır (Gökçe, 2003:37).

Geçmişten bugüne, eğitim alanındaki düşünce, olay, uygulama ve deneyimler incelendiğinde geçmişle bugün arasında karşılaştırmalar yapılabilmektedir. Bu süreçte, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini algılayış

biçimleri, toplum içindeki statüsü ve üstlendiği roller değişikliğe uğramıştır (Baskan, 2001a:17). Tarihsel seyrinde, uzun zaman öğretmenlik becerisi, öğretmenin inançlı, düzenli ve ağırbaşlı bir yaşam örneği vermesi ile ölçülmüştür. Toplum ve bireylerin eğitimden beklentileri değişikçe öğretmenlik mesleğine bakış açısı da değişmiştir. Bu değişim, öğretmenliğin insancıl, zevkli, doyum sağlayıcı, coşku ve mutluluk verici bir uğraş alanı; öğretmenlerin ise saygın, yüce ve kutsal bir mesleğin sahibi olarak nitelendirilmesini sağlamıştır (Uçan, 2001:92). Öğretmenlik mesleği, bir ulusun geleceğini hazırlama sorumluluğunu taşıyan özel ve önemli bir uzmanlık alanı olarak kabul edilmiş ve öğretmenlere, ülkenin kalkınmasında önemli bir yeri olan genç kuşakların yetiştirilmesi gibi kutsal bir görev verilmiştir (Sağlam ve Sağlam, 2005). Ancak, daha sonraları oluşan sosyal ve ekonomik gelişmeler, değerler sisteminin değişmesine yol açmış ve öğretmenin eski toplumsal statüsünde bir düşüş görülmüştür (Arslanoğlu, 1991:13). Öğretmenlik mesleği, taşıdığı nitelikleriyle değil de öğretmenin aldığı maaşla ölçülmeye başlanmıştır. Bunun en önemli göstergesi ise, üniversite adayı binlerce gencin tercihlerini yaparken ilk sıralara fazla maaş getirisi olan meslekleri, sonlara ise üniversiteye girememiş duruma düşmemek için öğretmenlikle ilgili bölümleri yazmalarıdır (Tekışık, 1986:4). Bununla birlikte, toplumun eğitim sisteminden beklentilerinin giderek artması ve çeşitli gelişmelerin sonucunda öğrenmenin yapısında meydana gelen değişimler sebebiyle, öğretmenlerin sorumlulukları artmış, eğitimdeki rolleri de zorlaşmıştır (Ekinci, 1994:126). Günümüzde öğretmen, hedeflerin, sistemin, halkın, program ve metotların gelişimini sağlamaya yönelik yepyeni beklentilerle karşı karşıyadır.

Buraya kadar olan açıklamalarda öğretmenlik ve öğretmen yetiştirme her zaman önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik ile ilgili yapılan tartışmalarda geçmiş ile günümüz karşılaştırılarak zaman zaman geçmiş lehine olumlu bir anlayış benimsenmiştir. Bu anlayışa Cordan'ın (1999:8) bir panel konuşmasında "Cumhuriyetin kuruluş ve devam eden yıllarda öğretmen yetiştirme modelinin doğru olduğunu, bu modelden yetişen öğretmenlerin büyük başarı kazandığını" söylemesi bir örnek olarak gösterilebilir.

Tekışık (2003:23) ise, "1930'lu ve 40'lu Öğretmen Okullarına ve Köy Enstitülerine başarılı öğrencilerin seçilerek gönderildiğini Atatürk'ün idealist öğretmen adayları olarak öğretmenlik sevgisini büyüttüklerini ve bu sevgiyle yurdun her yerinde görev yapmaya istekli olduklarını" söylemiştir. Yine Tekışık'a (2005:4) göre ideal öğretmenleri yetiştirmiş olan öğretmen okulu ve köy enstitülerindeki öğretmenlik ruhu kaybolmuştur.

Buna benzer açıklamaları daha da çoğaltmak mümkündür. Sonuç olarak, değişikliğe uğrasa da öğretmen yetiştirme sistemi ve öğretmenlik üzerinde tartışmalar sürecektir. Bu bağlamda geçmişte ve halen öğretmenlik yapan öğretmenlerin öğretmene ve öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşlerinin neler olduğu merak edilmiş ve böyle bir çalışmaya karar verilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, "Geçmişte (1942) ve günümüzde (2003) göreve başlamış sınıf öğretmenlerinin öğretmenliğe ilişkin görüşlerini belirlemektir." Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

Alt Problemler

1. Geçmişteki ve günümüzdeki öğretmenlere göre öğretmen ve öğretmenlik nedir?
2. Geçmişteki ve günümüzdeki öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini seçme nedeni nedir?
3. Geçmişteki ve günümüzdeki öğretmenlere göre öğretmen nasıl olmalıdır?

Sınırlılık

Araştırma, geçmişte öğretmenliğe başlamış (1942-1958) beş öğretmen ile 1-5 yıl (2003-2006) önce göreve başlamış beş öğretmenin görüşleri ile sınırlıdır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, nitel bir model üzerinde yürütülmüştür. Öğretmenlerin, öğretmene ve öğretmenlik mesleğine ilişkin algılarının belirlenmeye çalışılması nedeniyle bir olgu bilim araştırmasıdır. Olgubilim deseni, farkında olunan ancak derinlemesine bir bilginin olmadığı olguların araştırılmasını amaçlayan çalışmalarda kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2005:72). Alanyazında da belirtildiği gibi öğretmenlik mesleğine karşı geçmişteki öğretmenlerin günümüz öğretmenlerinden farklı yaklaştığı yönünde inançlar bulunmaktadır. Ancak, bu inançlar tam olarak açık ve net olarak ifade edilmemektedir. Buna dayanarak öğretmenlik ile ilgili geçmiş ve günümüzdeki öğretmenlerin görüşleri arasındaki farkı belirlemeye çalışmak amaçlandığı için bu çalışma olgubilim araştırması olarak belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu nitel çalışmalara özgü olasılık temelli örneklem belirleme yöntemine göre belirlenmiştir. Bu yöntemin içerisinde ise sınırları saptanmış bir evrende alt tabakalar veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılan (Yıldırım ve Şimşek, 2005:105) tabaka örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu çalışmada da 40-50 yıl önce öğretmenlik eğitiminden mezun olan öğretmenler ile 0-5 yıl içinde mezun olan yeni öğretmenler tabaka olarak kabul edilmiştir. Bu iki tabakadan seçkisiz örnekleme yöntemi ile çalışma grubu oluşturulmuştur. Öğretmenlerin adlarının açık olarak belirtilmemesi amacıyla geçmişteki öğretmenlere “ESKİ”, günümüzdeki öğretmenlere “YENİ” olarak kod verilmiştir. Buna göre beş eski beş yeni olmak üzere toplam 10 öğretmenden oluşan çalışma grubunun özellikleri şöyledir. Görüşme yapılacak öğretmenler seçilirken öğretmenleri bulmada zorluk yaşanmıştır. Eski öğretmenlere ulaşmada kullanılan yollar ve karşılaşılan sıkıntılar şöyle açıklanabilir. Eski öğretmenlere öncelikle yakın çevreden ulaşılmaya çalışılmış ve bu yolla istenilen kriterleri sağlayan üç öğretmene ulaşılmıştır. Diğer öğretmenlere ise Elazığ Öğretmenevi’ne gidilerek oradaki öğretmenlerle görüşüp istenilen niteliklere sahip öğretmenler belirlenmiş ve randevu alınarak iki öğretmenle görüşülmüştür. Yeni öğretmenlere ulaşmakta da sorun yaşanmıştır. Yaşanan sorunların en önemlisi yeni göreve atanmaları nedeniyle tedirgin olmalarıdır. Çevrede çok yeni öğretmen bulunmasına rağmen görüşmeye olumlu bakmayan ve samimi olmayacakları düşünülen öğretmenlerle görüşülmemiş, olumlu bakan ve samimiyetine inanılan öğretmenlerle randevu alınarak görüşülmüştür. Buna göre

beş eski beş yeni olmak üzere toplam 10 öğretmenden oluşan çalışma grubunun özellikleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Özellikleri

Öğretmen	Cinsiyet	Mezuniyet yılı	Mezun olduğu okul	Görev yaptığı yıl
ESKİ1	Erkek	1945	Akçadağ Köy Enstitüsü	31 yıl 11 ay
ESKİ2	Erkek	1953	Pamukova Öğretmen Okulu	38 yıl
ESKİ3	Erkek	1958	Öğretmen Okulu,	44 yıl
ESKİ4	Erkek	1958	Öğretmen Okulu	23 yıl
ESKİ5	Kadın	1942	Konya Kız Öğretmen Okulu	30 yıl
YENİ1	Kadın	2006	Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi	2 yıl
YENİ2	Kadın	2006	Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi	2 yıl
YENİ3	Erkek	2003	İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi	4 yıl
YENİ4	Erkek	2007	Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi	1 yıl
YENİ5	Erkek	2003	İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi	5 yıl

Tablodan da görüldüğü üzere görüşme yapılan toplam 10 öğretmenden 7'si erkek 3'ü kadındır. Bunlar içerisinde, beş eski öğretmenden 4'ü erkek 1'i kadın iken, beş yeni öğretmenden 3'ü erkek 2'si kadındır. Eski öğretmenlerin mezuniyet yılları 1942 ile 1958 arasında değişirken, yeni öğretmenler 2003 ile 2007 yılları arasında mezun olmuşlardır. Eski öğretmenlerden sadece biri köy enstitüsü mezunu iken diğerleri öğretmen okulu mezunlardır. Yeni öğretmenlerin ise hepsi eğitim fakültesi mezunudur. Eski öğretmenlerin görev yaptığı süre, 23 ile 44 yıl arasında değişirken, yeni öğretmenler 1 ile 5 yıldır görev yapmaktadırlar.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri bireysel görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Görüşmede standartlaştırılmış açık uçlu dört soruluk bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme yapılırken sorular araştırmacılar tarafından sorularak daha çok sohbet tarzında bir ortam oluşturulmuştur. Görüşme esnasında bazı öğretmenlerin soruları önceden görmek istedikleri, bu konuda özellikle yeni öğretmenlerin tedirgin oldukları gözlenmiştir. Bu nedenle tedirginliklerinin atılması için görüşme sohbet havasına sokulmaya çalışılmış ve zaman ilerledikçe bu sorun aşılmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler, nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizinde toplanan verilerin kavramlarının belirlenmesi ve kavramların bir sistem içerisinde düzenlenerek açıklanması ve temaların oluşturulması gereklidir. Böylece içerik analizi, veriler üzerinde daha derin inceleme yapılarak kavramlar ve ilişkilere ulaşma amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005:162). İçerik analizinde veri kaybının yaşanmaması, ilişkileri daha açık ifade edebilmek için Nvivo 7 paket programı kullanılmıştır. Buna göre görüşmeler bilgisayara aynen kaydedilmiş ve tek tek okunarak kavramlar (node), kavramların ortak özelliklerine göre temalar (node) belirlenerek kodlanmıştır. Kodlanan veriler program aracılığı ile modellenmiştir.

Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenliğin Tanımı

Öğretmenliğin tanımına bakıldığında, eski öğretmenlerin daha çok birey yetiştiren (ESKİ3, ESKİ4), öğreten (ESKİ1 ESKİ3), meslek sahibi yapan, boşluktan kurtaran (ESKİ5) gibi görev ve sorumluluklardan bahsettiğini, yeni öğretmenlerin ise daha çok ana-baba (Tüm yeni öğretmenler), fener (YENİ 5) bahçıvan (YENİ 3),

sanatçı (YENİ 5) gibi benzetmeler yaparak öğretmeni ve öğretmenliği tanımladığı görülmüştür (Şekil 1).

ESKİ3. öğretmenliğin topluma hizmet eden, topluma her yönüyle hazır bireyler yetiştiren bir meslek olduğunu, öğretmenin ise ders öğreten kişi olduğunu vurgulamıştır. ESKİ1 de öğretmenin öğreten olduğunu söylemiştir. Bu anlamda da,

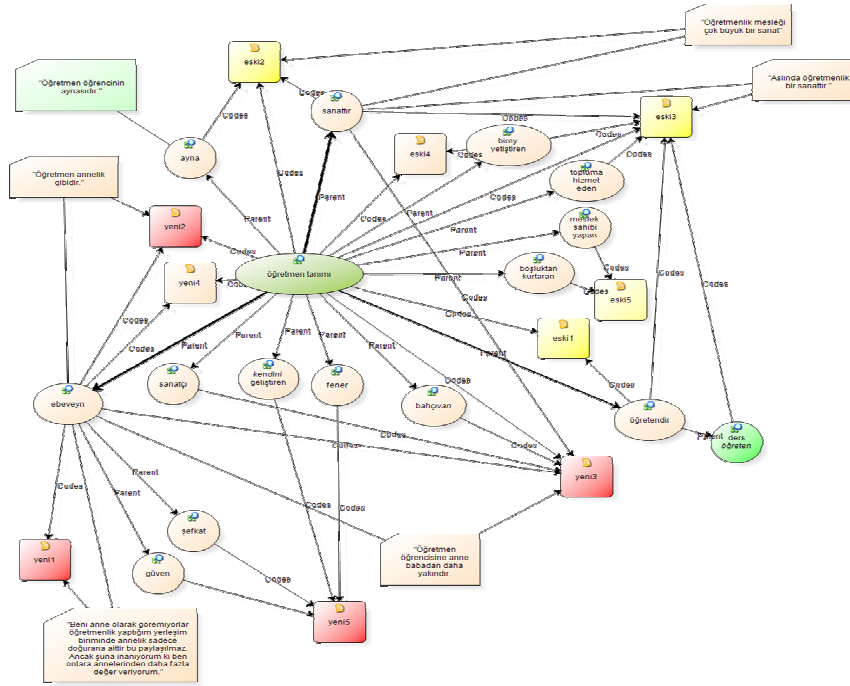
“Öğretmenlik insan eğiten, insan yetiştiren bir meslektir.”
(ESKİ 4).

diyerek öğretmenlerin birey yetiştirme sorumluluğu üzerinde durmuştur

“Öğrenciyi hayata hazırlamak, meslek sahibi yapmak, boşluktan kurtarmak, çocuğu iyi olarak yetiştirmek”. (ESKİ 5)

diyerek öğrencilerin iyi niteliklere sahip meslek sahibi ve birey olarak yetiştirmede öğretmenin görevinden bahsetmiştir. Eski öğretmenlerin bu tanımlarına dayanarak öğretmenlerin sadece birey yetiştirme sorumluluğunun olmadığı, aynı zamanda toplumu da yetiştiren meslek olarak gördükleri söylenebilir.

ESKİ 2 “(...) öğretmen öğrencisinin aynasıdır.” diyerek öğretmenin yansıtıcı özelliği üzerinde durmuştur. Ayna, ışığı yansıtan, varlıkların görüntüsünü veren sırlı cam olarak tanımlanmasının yanında, bir olayı, durumu yansıtan, göz önünde canlandıran olay, durum olarak da anlaşılabilmektedir (TDK, 1992, 115). Bu açıdan bakıldığında öğretmen bilgisini kişisel ve mesleki becerileriyle öğrencilerine yansıtan bir kişi olarak kabul edilebilir.

Şekil 1. Öğretmenliğin Tanımına İlişkin Görüşler

Yeni öğretmenler genelde öğretmeni tanımlarken benzetmeler kullanmışlardır. Özellikle ebeveyn (ana-baba) kavramını tüm yeni öğretmenler vurgulamışlardır. Ebeveyn doğal, ahlak ve sosyal olarak çocukların eğitim sorumluluğunu üstlenen anne ve babayı anlatan bir kavramdır (Öncül, 2000:42) Çocuğun yetiştirilmesinde anne ve baba birbirlerini tamamlayacak şekilde sorumluluk üstlenirken, öğretmenler de çocuğun eğitilmesi ve yetiştirilmesi sorumluluğunu anne ve babanın yanında taşıyan en önemli kişilerden birisidir. Özellikle ilköğretim birinci kademedeki öğretmenlerin öğrencisiyle kurduğu iletişimin niteliği çocuğun tüm yönlerden gelişimini etkiler. Bu konudaki öğretmenlerin yaptıkları tanımlar şöyledir.

“(...öğretmenlik annelik gibidir.(...)” (YENİ 2)

“Öğretmen öğrencisine anne-babasından daha yakındır. Yani öğretmen onlar için ikinci bir anne veya baba gibi(...)” (YENİ 3)

“öğretmenlik sadece bilgi vermek değildir. Öğretmenlik yeri geldiği zaman öğrencinin ailesi olabilmektir.” (YENİ 4)

“(...)Bence bir öğretmen bir anne kadar şefkatli bir baba kadar da güven veren bir kişi olmalıdır.(...)” (YENİ 5)

diyerek öğretmen anne babaya benzetilirken annede bulunan şefkat, babaya duyulan güven de vurgulanmıştır. Tanımlar incelendiğinde, görüşme yapılan öğretmenler, anne-babaya atfedilen özelliklerin öğretmende de olması gerektiğini vurgulamışlardır. Anne ve babalar çocukları hakkında endişe, gurur, sıkıntı gibi duygular geliştirerek onların sağlıklı, başarılı, iyi özelliklere sahip bireyler olmasını beklerler. Anne babalar gibi öğretmenler de öğrencilerine karşı bu tür duyguları ve beklentileri vardır (Wodds:1990). Wragg (1996:144) bu doğrultuda ebeveynlerin çocuklarının haklarını korumak için kavga ettikleri, onlar için ayakta durdukları, çocuklarını destekledikleri ve dürüst davrandıklarını, değişim ve gelişimleri onlara yansıttıklarını söyleyerek, öğretmenlerin de bu sorumluluğu bir ana-baba gibi taşıdığını belirtmiştir.

Eski ve yeni öğretmenler özellikle öğretmenliğin sanat olduğu konusunda benzer görüşlere sahiptirler. Görüşme yapılan öğretmenlerden üçü (ESKİ 3, ESKİ 2 ve YENİ 3) de öğretmenliği sanat olarak görmüşlerdir.

“(...Öğretmenlik mesleği çok büyük bir sanat, herkes öğretmenlik yapamaz.” (ESKİ 2)

“(...)Aslında öğretmenlik bir sanattır.” (ESKİ 3)

“Bana göre öğretmenlik dünyanın en nadide sanatçısıdır. Öğrenmek bir görev ise öğretmek de bir sanattır.” (YENİ 3)

Sanat, bir şey yapmada gösterilen ustalık olarak tanımlanabilir. Sanatçı ise güzel sanatların herhangi bir dalında yaratıcılığı olan eser veren kimse olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1992:1253). Öğretmenlerin tanımları ile sanat kavramının tanımları dikkate alındığında öğretmenliğin tüm meslekler içerisinde farklı bir yere sahip olduğunun vurgulandığı söylenebilir. Sanatta özellikle yaratıcılığın bulunması, bu yaratıcılığın eser vermeye yol açması öğretmenliğin sanat olarak tanımlanması açısından önemlidir. Bir öğretmenin “herkes öğretmenlik yapamaz”, bir başka

öğretmenin ise, “dünyanın en nadide sanatçısıdır” demesi öğretmenin bir sanatçı gibi öğrencisini ustalığı ve yaratıcılığını kullanarak yetiştiren, üreten kişi olarak kabul ettiklerini göstermektedir.

YENİ 5 ayrıca,

“(…)öğretmen insanları eğitip onlara bir şeyler öğretirken aynı zamanda kendini geliştiren bir insandır. Daha küçük olan beyinlere bir şeyler kattıkça mutlu olan ve her küçük çocuğun kalbinde atan insandır.(…)”

diyerek çocukları sevmeye ve çocuklar tarafından sevilmenin önemini yanında öğretmenin kendini geliştirme sorumluluğuna da vurgu yapmıştır.

Bu benzetmelerden başka bir öğretmen

“(…)öğretmen gül yetiştirmekten bıkmayan bir bahçıvandır.” (YENİ 3)

İfadesiyle öğretmeni bahçıvana öğrenciyi ise güle benzetmiştir. Bahçıvan öğretmenliğe en çok benzetilen kavramlardan birisidir. Bahçıvanlar, bahçelerinde olan bitkilerin en uygun yetişme şartları ile ilgili bilgiye sahip olmalıdırlar ki onların sağlıklı üretilmesi için en uygun koşulları oluşturmada, yabancı otları temizlemede, koparmada inatçı ve sabırlı olabilsinler. Ayrıca yetiştirme sürecinde ürünler nasıl oldukları ile ilgili bahçıvana sinyal gönderirler. Bahçıvan bu sinyalleri alıp bitkileri için faydalı olan şeyleri araştırmaya ve yapmaya çaba göstermelidirler. Bitkilerinin ihtiyacı olanı anlayıp güneşten gölgeye, gölgeden güneşe taşınması, gübre değişikliği, daha az ya da daha fazla nem ile destekleme gibi davranışları sergilemelidirler (McEwan, 2007:5). Öğretmen de bahçıvan gibi öğrencilerinin yetişmesi için uygun koşulları sağlamalı, onlardan gelen uyarıcıları doğru algılayarak uygun ortamı ve şartları ayarlamalıdır. Her ikisi de sağlıklı ürün yetiştirmede bilgisini kullanmalı ve iyi ürün almada sabırlı olmalıdırlar.

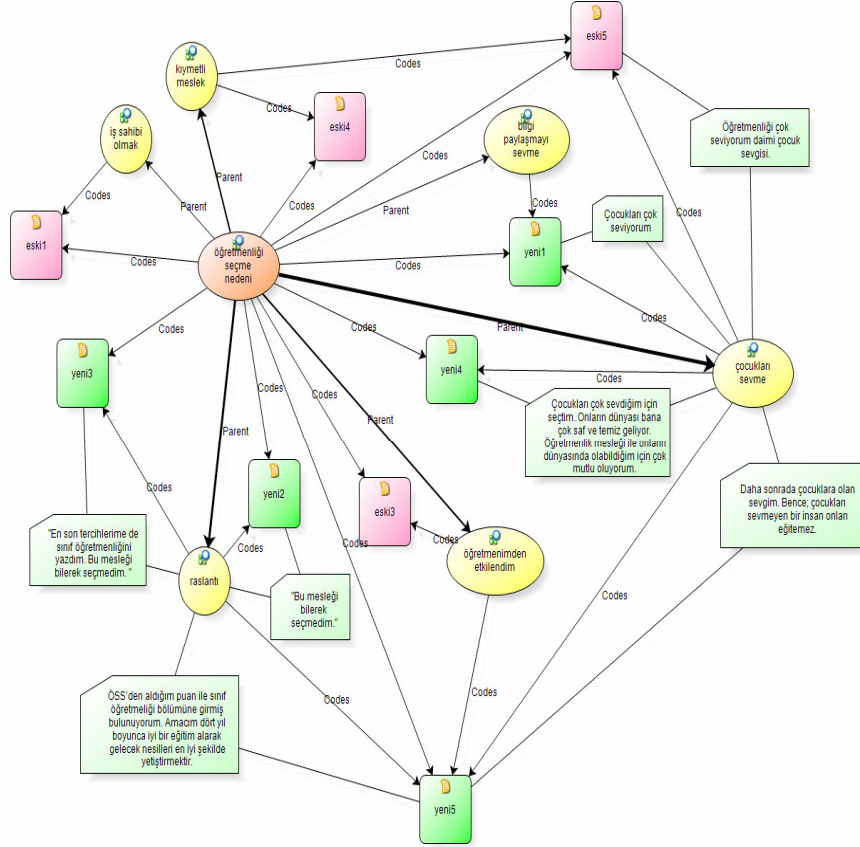
Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedenleri

Öğretmenliği seçme nedenlerinin öğretmenlerden etkilenme, değerli bir meslek olması, rastlantı ve çocukları sevmeye gibi noktalarda toplandığı görülmektedir (Şekil 2). Öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında eskiler ve yeniler arasında öğretmenliği seçmede bilinçlilik ya da rastlantısal açıdan fark olduğu söylenebilir. Bunun haricinde öğretmenlerden etkilenme, çocuk sevgisi gibi noktalarda her iki grupta da benzer görüşler vardır. Öğretmenlerden etkilenerek seçtiklerini belirten öğretmenlerin görüşleri şöyledir.

“İlköğretimdeki öğretmenimden etkilendim. O benim modelimdi. Onun tutum ve davranışlarından etkilendim.(…)” (ESKİ 3)

“Öncelikle ilkokuldaki öğretmenlerimi çok seviyordum. Öğretmenlerim diyorum çünkü benim ilkokulda üç değişik öğretmenim oldu. Onlara olan sevgim, benim öğretmen olma isteğimin ilk tohumlarını attı. Daha sonra da çocuklara olan sevgim. Bence; çocukları sevmeyen bir insan onları eğitemez. Karşılıklı sevginin olduğu bir ortamda iyi bir eğitim, iyi bir eğitimin olduğu yerde ise şüphesiz parlak bir gelecek vardır. Bu sonuçlara bir de ÖSS'den aldığım puan buna eklendi.(…)” (YENİ 5)

YENİ 5 öğretmenin öğretmenliği seçme nedenine bakıldığında, üç farklı noktaya karşılaşılmaktadır. Birincisi seçimin rastlantısal olduğu yönündedir, çünkü ÖSS puanını söylemesi belki puanı başka bir yeri tutsaydı gidebilirdi tahminini uyandırmaktadır. İkincisi ise, öğretmenlerinden etkilendiğini söylemesi ile bilinçli seçtiğini göstermektedir. Üçüncüsü de çocuklara olan sevgisidir. ESKİ 3 ve YENİ 5'in özellikle öğretmenlerinden etkilenecek mesleklerini seçmesi önemli bir bulgudur. Bu durum, ilkökul öğretmenin, yeni okula başlayan öğrenciler üzerindeki etkisini vurgulaması ve bu etkinin yıllar boyu sürerek meslek seçiminde etkili olması öğretmen davranışlarının önemi ve model olma özelliğini vurgulamaktadır. Bu açıdan bakıldığında sevgi kavramı tekrar karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 2. Öğretmenliği Seçme Nedenleri

ESKİ 4 ve ESKİ 5 öğretmeni ise kıymetli meslek olduğu için seçtiklerimi belirtmiştir.

“Bizim zamanımızda en kıymet en gözde meslekti. O zaman değer verilirdi. O zaman

okuyan öğretmen oldu okumayan astsubay olurdu.” (ESKİ 4)

*“(…)Bundan güzel meslek mi var?(…)”
(ESKİ 5)*

diyerek öğretmenlik mesleğine toplumda verilen değer in seçminde etkisini vurgulamıştır. Öğretmenliği seçme nedenlerini YENİ 1, YENİ 4, ESKİ 5 öğretmenleri de çocukları olan sevgileri olarak belirtmişlerdir.

“Çocukları çok sevdiğim için seçtim. Onların dünyası bana çok saf ve temiz geliyor. Öğretmenlik mesleği ile onların dünyasında olabildiğim için çok mutlu oluyorum. Başlangıçta tıp okumak istiyordum ama yine çocukları çok sevdiğim için çocuk doktoru olmak istiyordum. Öğretmenlik mesleğinin rahatlığı var. Bayana göre uygun bir meslek derler ya gerçekten de öyle, muhatap olduğum kişiler küçük adamlar ve onlara bir şeyler katabiliyorum. İnsanlara bir şeyler öğretmeyi, anlatmayı seviyorum. Dolayısıyla iyi ki öğretmenim.”(YENİ 1)

“Çocukları çok seviyordum ve bir de bilgiyi paylaşmayı seviyorum” (YENİ 4)

*“Öğretmenliği çok seviyorum daimi çocuk sevgisi”
(ESKİ 5)*

ifadeleri çocuk sevgisinin yanında öğretmenlik mesleğine olan sevginin de mesleğin seçiminde etkili olduğunu göstermektedir.

Yukarıdaki seçme nedenleri incelendiğinde iki nokta ile karşılaşılmaktadır. Birincisi, öğretmenlerin iyi bir model olması, ikincisi ise sevgi kavramıdır. Bu iki kavram birlikte değerlendirildiğinde, öğrencileri tarafından sevilen öğretmenler öğrencileri üzerinde iyi izlenimler bırakmakta, onların ilerideki hayatlarını da etkileyerek rol modeli olarak görülmektedirler. Sevgi ayrıca, meslek sevgisi ve çocuk sevgisi olarak vurgulanmıştır. Bu önemli bir noktadır. Çünkü öğretmenlikte başarının anahtarı meslek sevgisi ve bilgisidir (Kebapçıoğlu, 1986:28). Sevgi, bir kimseyi, bir başkasına yakın ilgi ve sevecenlik göstermeye gerektiğinde özverili davranmaya iten duygu (TDK, 1992:1289) olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla öğretmenlikte sevgi, olumlu davranışların oluşturulmasında etkili bir duygudur. Öğretmenin öğrencisine duyduğu sevgi onları sabırlı, özverili ve doğru model oluşturmasını sağlayacaktır.

Bunların yanında, öğretmenliği bilinçli ve isteyerek değil tesadüfi olarak seçtiğini belirten öğretmenler şöyle demişlerdir.

“Küçüklükten bu yana hep pilot olmayı istedim. Üniversite sınavına girdim. En son tercihime de sınıf öğretmenliğini yazdım. Bu mesleği bilerek seçmedim. İlk bölüme başladığımda alışmam bayağı zor oldu. Ama 1. Senenin sonunda stajyer gidip çocukların bize sorularını ve gözlerindeki ışığı görünce doğru mesleği seçtiğimi

düşündüm ve bu alanda çalışıp kendimi yetiştirmeye karar verdim.” (YENİ 3)

“Bu mesleği bilerek seçmedim. Stajyer gittiğim ve okul ortamında öğrencilerle iç içe olduğum zaman bu mesleğe uygun bir kişiliğe sahip olduğumu anladım. Şu an severek yaptığım bir meslek.” (YENİ 2)

“Öğretmenlik mesleğini öncelikle bir iş sahibi olmak için seçtim. Ama sonra mesleğimi çok sevdim ve kendimi öğrencilerime adadım.” (ESKİ 1)

Öğretmenliği rastlantıyla seçtiğini söyleyen öğretmenlerin bulunması şartırcı bir bulgu değildir. Eski öğretmenlerin söylediği bundan güzel meslek mi var ifadesi zamanla herkesin yapacağı bir meslek haline dönüşmüş ve saygınlığı azalmıştır. Gelirlerinin de düşük olması öğretmenliğin seçilmesini engelleyici bir unsur haline gelmiştir. Ancak, öğretmenliği bilerek seçmedim diyen YENİ 2, YENİ 3 ve iş sahibi olmak için seçtim diyen ESKİ 1 öğretmenlerinin daha sonra mesleklerini sevdiklerini ifade etmeleri öğrenci ve öğretmen açısından önemlidir. Çünkü daha önce de vurgulandığı gibi öğretmenlik sevilmeden yapılacak bir meslek değildir.

Öğretmen Nasıl Olmalı

Görüşme yapılan öğretmenlerin öğretmen nasıl olması gerektiği ile ilgili görüşlerine bakıldığında eski ve yeni öğretmenler açısından fazla farklılık bulunmamış benzer görüşler ileri sürülmüştür. Görüşler daha çok öğretmenin kişisel nitelikleri, model (örnek) olma, hayata hazırlama, derse hazırlıklı olma, kendini geliştirme gibi noktalarda toplanmıştır (Şekil 3).

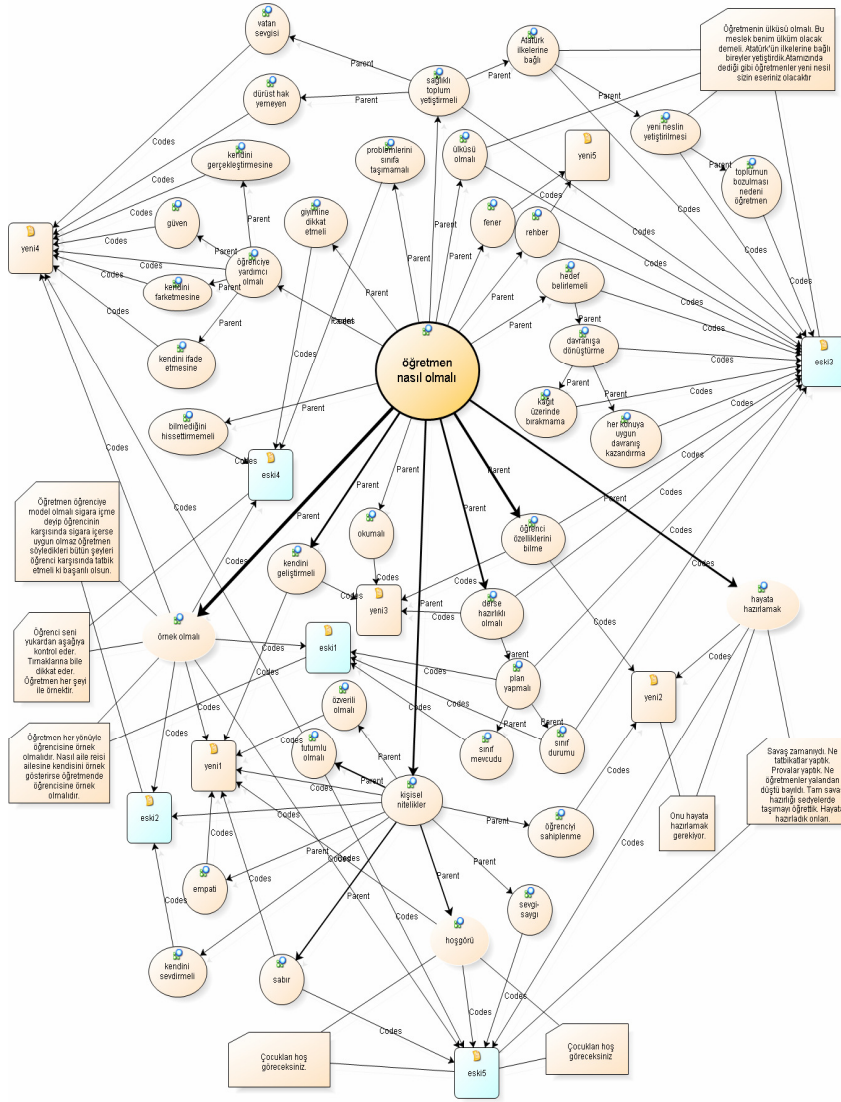
Model olma

Görüşme yapılan öğretmenlerin çoğu (ESKİ 5, YENİ 4, YENİ 1, ESKİ 2, ESKİ 1 ve ESKİ 4) öğretmenin model olması gerektiğini söylemiştir.

“İlkokul çocukları daha çok sosyal öğreniyorlar. Mesela saçlarımı taramadan okula gitmiyorum, kıyafetlerime dikkat ediyorum. Bu öğrencilerimi etkiliyor artık onlar da saçlarına dikkat ediyorlar.” (YENİ 1)

“(…) Öğrenci kamera gibi çeker. Eğitim önce aileden sonra çevre daha sonra ise öğretmene düşer sadece kılık kıyafetiyle değil, öğretmen öğrenciye tavrıyla, konuşmasıyla, hareketleriyle, dürüstlüğü ile sınıftaki oturmasıyla kalkmasıyla örnek olmalı. Öğrenci seni yukardan aşağıya kontrol eder. Tırnaklarına bile dikkat eder. Öğretmen her şeyi ile örnektir.” (ESKİ 4)

ifadeleri öğrencilerin model olarak öğrenmesine dikkat çekerek öğretmenin iyi örnekler sunması gerektiğini vurgulamaktadır.

Şekil 3. Öğretmen Nasıl Olmalı

İlköğretim birinci kademedeki öğrencilerin büyük çoğunluğunun somut düşünme döneminde olmaları nedeniyle model alma yoluyla öğrendikleri söylenebilir. Görüşme yapılan öğretmenlerin “Öğrenci kamera gibi çeker.” (YENİ 1), “Bu dönemdeki öğrencinin sosyal öğrenirler.” (ESKİ 4) ifadeleri de bu noktayı belirtmektedir. Ancak, sadece kılık kıyafetin değil öğretmenin davranışları, konuşması gibi özelliklerin de öğrenciler tarafından modelleneceği vurgulanmıştır.

“(...)Öğretmen öğrenciye model olmalı. Sigara içme deyip öğrencinin karşısında sigara içerse uygun olmaz. Öğretmen söyledikleriyle bütün şeyleri öğrenci karşısında tatbik etmeli ki başarılı olsun.” (ESKİ 2)

“(...)Onlara kendi yaşantıyla örnek teşkil edebilmektir. Örneğin iyi olduğunu düşündüğüm her şeyi yapmasam da sınıfa girdiğimde yapmaya çalışıyorum.(...)” (YENİ 4)

“(...)Tutumlu olmayı öğretecek. Bu yılki sınıf süslerini ertesi yıla kullanırdık. Çocuklara gösterirdik bunları hep.” (ESKİ 5)

ESKİ 2 model olmada sözlerin değil gözlenenin etkili olacağını bunun için de öğretmenin söyledikleriyle yaptıklarının tutarlı olması gerektiğini söylemiştir. YENİ 4 öğretmeni de bu noktaya vurgu yaparak özellikle sınıfta doğru ve iyi olanları yapmaya çalıştığını söylemesi iyi örnekler sergilemenin önemine inandığını göstermektedir.

Hazırlıklı Olma

Ayrıca ESKİ 1, ESKİ 3 ve YENİ 3 öğretmenleri, öğretmenin plan yapması gerektiğini vurgulamıştır. YENİ 3 öğretmenin derse hazırlıklı gelmesi açısından plan yapmayı vurgularken, ESKİ 1 öğretmeni sınıf mevcudunu ve sınıf durumunu, ESKİ 3 de sınıf durumunu dikkate alarak plan yapılması gerektiğini belirtmiştir.

“...İyi bir öğretmenin çok okuması, derslerine mutlaka hazırlıklı girmesi, yenilikleri takip etmesi(...).” (YENİ 3)

“Derse girerken öğretmen hazırlıklı olmalı, plan yapmalı ve ona göre hareket etmeli.” Her dersin her konusunda bir davranış kazandırılmalı. Belirlediğimiz hedefleri boşuna belirleliyorduk önemli olan o hedeflerin ne kadarını davranışa dönüştürebildiğimizdi. Amacı öğretmen kağıt üzerinde bırakmamalı bunu çocuğun davranışlarına yansıtmalıdır.” (ESKİ3)

“...Öncelikle sınıf mevcudu ve durumuna göre planlarımızı hazırlar, bu planlar haftalık, günlükti. Planların amacı öğrencilere Türkiye Cumhuriyetini en iyi şekilde tanıtmak ve iyi bir vatandaş olarak yetiştirmektir.” (ESKİ 1)

Derse hazırlıklı gelmede eski öğretmenler özellikle plan yapma üzerinde durmuşlardır. Tucker, (2005:132) bir öğretmenin öğretim açısından sorumluluğunu, öğrencilerinin yeteneklerini, öğrenme stillerini ve özelliklerini dikkate alarak yöntem seçme, amaçlarla tutarlı etkinlikleri planlama ve uygulama olarak ifade etmiştir. Görüşme yapılan öğretmenler plan yaparken öğrencinin, sınıfın dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. İşe yarayan ve mutlaka dersin sonunda bir davranış kazandıran planlar hazırlanması gerektiğini, kağıt üzerinde kalacak, işe yaramayacak planlar hazırlanmaması gerektiğini vurgulamışlardır.

Kişisel Özellikler

Kişisel nitelikler açısından görüşlere bakıldığında, sabır, özveri, empati, tutumluluk, sevgi-saygı, hoşgörü, özen, öğrenciyi sahiplenme gibi kavramlar öne çıkmıştır. Bir niteliğe birden fazla öğretmen vurgu yaparken, bir öğretmen birden fazla niteliği de belirtmiştir. Bu nedenle öğretmen görüşleri bu konuda belli bir başlık altında toplanmadan verilmiştir.

“...Öğretmenlik özveri gerektiren bir meslek. Özellikle sınıf öğretmenliği çok özveri gerektiriyor. Bir öğretmen çok sabırlı olmalı. Ben çok sabırlı ve hoşgörülüyüm. Kendimi geliştirmeye çalışıyorum, çok fazla empati yapıyorum. Kendimi onların yerine koyuyorum. Öğrencilerim de bunları söylüyor.” (YENİ 1)

“...Çocukları hoş göreceksiniz. Onlar çocuk siz öğretiyorsunuz. Her şeyi bir kere göstermeniz yeterli öğretmeye ve sevgi ve saygıya bağlı.”(ESKİ5)

“Düşmanı sınıfa gelse kötü davranmaz. Öğretmen sınıf girdiği anda hastalığı biter, anası babası biter, hastalığı biter, parasızlığı biter. Her şey biter çünkü o 50 çocuk her şeyi bitirir.” “... Öğrenci senin bilmediğini anladığı anda biter. Bir gün bir öğrencim soru sordu bir an düşündüm ve bulamadım. Öğrenciye şunu söyledim ‘çocuğum çok acelecisin. Nerden bildin bunu size ödev vereceğimi. Yarın bu konuya hazırlanıp geliyoruz’ dedim.” (ESKİ 4)

“Önemli olan öğretmenin öğrencisini tanıyarak seviyesine inebilmesidir. Inemeyen öğretmen, öğretmen değildir.” (ESKİ3)

“...çocuk ve gençlerin psikolojini iyi tanınması gerekir.” (YENİ 3)

YENİ 1 ve ESKİ 2 öğretmenin görüşlerine bakıldığında sabır, sevgi, hoşgörü, saygı ve özveri kavramları öne çıkmaktadır. Bunların içerisinde sevgi farklı ve özel bir yere sahiptir. Sönmez (1994:39) sevginin en büyük güç olduğunu söylemektedir. Ona göre; sevgiden; sevgi, hoşgörü, paylaşma, içtenlik, doğruluk, erdem, adalet vb. doğar gelişir. ESKİ 4 ise öğretmenin iyi davranışlar sergilemesi ve sınıf içerisinde sadece öğrencilerini düşünmesi gerektiğini vurgulaması öğrencilerine verdiği önemi göstermektedir.

Hayata hazırlama

Öğretmen nasıl olmalıdır konusunda görüşme yapılan öğretmenler hayata hazırlamalardır görüşünü de vurgulamışlardır.

“Öğrenciyi sahiplenmek gerekiyor. Çocuğun bütün özelliklerini bilmek gerekiyor. Onu hayata hazırlamak gerekiyor.” (YENİ 2)

“Öğrenciyi hayata hazırlamalı... Savaş zamandı. Ne tatbikatlar yaptık. Provalar yaptık. Ne öğretmenler yalandan düştü bayıldı. Tam savaş hazırlığı. Sedyelerde taşımayı öğrettik.” (ESKİ 5)

ESKİ 5 ile YENİ 2 öğretmenin hayata hazırlaması gerektiğini söylemektedir. Özellikle, ESKİ 2 hayata hazırlığı öğrencilerin gerçek hayatta karşılaşılabileceği durumları da vurgulayarak belirtmiştir. Öğretmenlik yaptıkları yılların savaş zamanına denk düşmesi nedeniyle savaş olması durumunda neler yapılması gerektiği ile ilgili tatbikatlar yaptıklarını ve böylece onları olası savaşa hazırladıklarını vurgulamıştır.

“Öğretmenin ülküsü olmalı. Bu meslek benim ülküm olacak demeli. Atatürk”ün ilkelerine bağlı bireyler yetiştirdik. Atamızın da dediği gibi öğretmenler yeni nesil sizin eseriniz olacaktır. Bugün toplumun bozulmasının sebebi öğretmenlerdir. Öğretmenler sağlıklı toplum yetiştirmelidir. Bugün kabahatli aranacaksa bunun suçlusu öğretmenlerdir.” (ESKİ 3)

ESKİ 3 öğretmenlerin Atatürk ilkelerine bağlı öğrenciler yetiştirerek sağlıklı yeni nesil yetiştirmesi gerektiğini vurgulamıştır. ESKİ 3 öğretmeni, bugünün toplumunun bozulmuş olduğunu ima etmekte ve bunun suçunu da öğretmenlere yüklemektedir.

“Öğrencilerin iyi insan olabilmelerini sağlamaktır. Öğretmenlik çocuğun kendini gerçekleştirebilmesine, kendini fark edebilmesine, kendini ifade edebilmesine olanak sağlamalıdır. Öğretmen kendi düşüncelerini değil öğrencilerin düşüncelerini ortaya çıkarmayı sağlamalıdır. Dürüst insan yetiştirmektir. Dürüst, hak yemeyen, vatanını, milletini seven insanlar yetiştirmektir. Sınfa girer girmez söylediğim şey dürüst olun yalan söylemeyin. Öğrencilerin davranışlarının iyi olması için çabalyorum. Köy çocukları oldukları için davranışlarında aksayan kısımlar olabiliyor onları düzeltmeye çalışıyorum. Teşekkür etmeyi bile öğretiyorum. Kibar, nazik, temiz insanlar yetiştirmeye çalışıyorum. Kendi çocuğummuş gibi ilgileniyorum. Hayatta dik durabilmeyi öğretiyorum. Napıyorsanız yapın ama arkasında durun diyorum. Yalan söylememeyi öğretiyorum. Çocukların kendilerine ve herkese güven problemleri var, ama ben onlara güveniyorum ve onların güven duygularını geliştiriyorum. Birbirlerini şikayet etmelerini istemiyorum. İsraf etmemeyi öğretiyorum.”(YENİ 4)

“Her zaman yol göstermek, onlara bir fener ve rehber olmak temel amacımdır. Onlara yol gösteren, onlara devamlı gelecekte ümit beklemesi gerektiğine inandıran bir öğretmen, onlara yeni bir kapı açmış olur. Böylece

geleceğe umutla bakan nesiller kazanılmış olur.” (YENİ 5)

“Biz önce terbiyeyi saygıyı öğrettirdik, anne babaya saygıyı öğrettirdik. Önce öğrenci öğretmeni her şeyden önce sevmeli. Önce doğruluğu dürüstlüğü öğrettirdik. Anne babaya hizmeti öğrettirdik. İşte onlara asıl abc'yi öğrettirdik. Temizliği öğrettirdik. Bir diğer husus kendi tecrübem önce öğretmen kendini sevdirmeli, öğrenciye kendini sevdiren başarı ardından geliyor. Onlara çalış demeden zaten çalışıyorlardı. Çünkü, onlar bizi üzmemek istemiyorlardı... Öğretmen öğrenciye kendini adamalı.” (ESKİ 2)

YENİ 4 ve YENİ 5 öğretmenleri ise doğrudan hayata hazırlık ifadesini kullanmasalar da güvenli, nazik, vatanını seven insan yetiştirmek, geleceğe umutla bakan nesiller yetiştirmek gibi ifadeleriyle öğretmenin hayata hazırlaması gerekliliği üzerinde durdukları söylenebilir.

Öğretmen nasıl olmalıdır konusunda öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde;

Öğretmenin öğrenciyi hayata hazırlaması gerektiği, dürüst, iyi insan özelliklerini taşıyan, seven ve saygıyı bilen, vatanını ve milletini seven, hak yemeyen bireyler olarak yetiştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bunu yaparken de öğrencilerini tanıması gerektiği ve onlara uygun ders planları hazırlayarak derse hazırlıklı girmesi, ayrıca öğrenciyi sevmesi ve kendini sevdirmesi gerektiğini vurgulamışlardır. YENİ 4 öğretmenin vatan sevgisi taşıyan, dürüst, hak yemeyen, sağlıklı bir toplum yetiştirmeli derken, ESKİ 3 buna Atatürk ilkelerine bağlılığı da eklemiştir. YENİ 4 ayrıca, öğretmenin öğrencinin kendini gerçekleştirme, güven duyması, kendini fark etmesi ve kendini ifade etmesi konusunda öğrenciye yardımcı olması gerektiğini söylemiştir. Öğretmenlerin nasıl olması gerektiğine kişilik özellikleri açısından da görüş belirtmişlerdir. Özenli, tutumlu, sabırlı, hoşgörülü vb. özelliklere sahip olmaları gerektiğini belirtmişler. Ayrıca, öğrenciyi sahiplenmeli, kendini sevdirmeli, bilmediğini hissettirmemeli, giyimine dikkat etmeli gibi konulara da vurgu yapmışlardır. Ülküsü olmalı, kendini geliştirmeli ve okumalıdır demişlerdir. Bunun yanında öğretmenin hedef belirlemesi gerektiğini, ancak bu hedeflerin kağıt üzerinde bırakılmamasını, davranışa dönüştürülmesi gerektiğini söylemiştir. Ayrıca öğrencinin hayata hazırlanması gerektiğini söylemiştir.

Sonuç

Öğretmenlik, bir toplumda tüm diğer mesleklerin içerisinde her zaman görev ve sorumluluğu açısından farklı ve özel bir yere sahip olmuştur. Öğretmen eğitimin her kademesinde öğrencilerin davranışlarını biçimlendiren ve yönlendiren bir konuma sahiptir. Özellikle, ilköğretim kademesinde görev alan öğretmenlerin taşıdığı sorumluluk daha fazladır. Çünkü; eğitim öğretim yaşı küçüldükçe öğretmenlik zorlaşmaktadır. Bireyin zihinsel, duyuşsal, devinsel özellikleri ve kişiliği bu dönemde biçimlenmektedir (Sönmez, Tarihsiz, 25). Sınıf öğretmenlerinin çocuğun yetişmesindeki öneminden yola çıkılarak yapılan ve öğretmenliğe geçmişte öğretmenlik yapmış ve halen öğretmenlik yapan

öğretmenlerin görüşleri ışığında bakılan bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar şöyledir: Eski ve Yeni öğretmenlerin öğretmenlik ile ilgili görüşleri incelendiğinde ortaya çıkan kavramlar ve temaların birbirinden çok farklılık göstermediği görülmektedir. Özellikle öğretmen nasıl olmalıdır konusunda birbirine oldukça benzer görüşler ileri sürülmüştür. Ancak öğretmenliği seçme nedeni ve öğretmenliğin tanımında bazı farklar belirlenmiştir. Bunun yanında sevgi tüm boyutlarda vurgusu yapılan bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Sonuçlar incelenirken alt problemler doğrultusunda değil ortaya çıkan kavram ve temalar açısından tartışılması uygun görülmüş ve tartışma buna göre şekillendirilmiştir.

Öğretmenliği tanımlarken eski öğretmenler öğretmenin birey ve toplum yetiştirme sorumluluğu üzerinde durmuşlardır. Bu sorumluluk öğretmenlik mesleğinin sadece birey değil toplum gelişimi açısından da önemini işaret etmektedir. Atatürk'ün 23.08.1924'te Muallimler Birliği Kongresinde "*Muallimler! Yeni nesli, Cumhuriyetin fedakar muallim ve mürebbileri, sizler yetiştireceksiniz. Yeni nesil sizin eseri olacaktır. Eserin kıymeti sizin maharetiniz ve fedakarlığınız derecesinde mütenasip bulunacaktır.*" (Akyüz, 2006:293) sözüyle toplumun gelişimini sağlamada öğretmenlere büyük görev düştüğünü ve bu konuda öğretmenin niteliğinin önemini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda eski öğretmenlerden birisinin toplumun bozulma nedenini öğretmene bağlaması anlamlıdır. Tekışık da, (2003:168) bir ülkede öğretmen neyse toplumun kalitesi de odur diyerek toplumun sağlıklı olmasında öğretmenin rolünün büyüklüğünü ifade etmektedir. Görüşme yapılan özellikle eski öğretmenler, vatanını seven, dürüst, hak yemeyen Atatürk ilkelerine bağlı olan yeni neslin ve sağlıklı toplumun yetiştirilmesinden öğretmenleri sorumlu tutmuşlardır. Öğretmen toplumun değişme ve gelişmesine (Gürkan, 2000:35) toplum kalkınmasına (Büyükkaragöz ve Çivi, 1994:283) liderlik etmek ve yardımcı olmak zorundadırlar. Eski öğretmenler birey geliştirme, boşluktan kurtarma gibi kavramları kullanarak da öğretmenliği tanımlamışlardır. Bu açıdan bakıldığında öğrencilere iyi alışkanlıklar kazandırma, onun davranışlarını, ruhunu ve zihnini biçimlendirme, yeteneklerini ortaya çıkarma ve zamanını doldurma, ihmalcilik ve başıboşluktan alıkoyma öğretmenin sorumluluklarındandır (Locke, 2004:108).

Yeni öğretmenler benzetmeler yaparak öğretmeni ve öğretmenliği tanımlamışlardır. Yeni öğretmenlerin tümü öğretmeni ebeveyne (ana-babaya) benzetmişlerdir. Onların, öğretmeni ikinci bir anne ya da baba gibi görmeleri aslında çocuğun eğitimi ve yetiştirilmesinde aileden sonra en önemli kişinin kendilerinin olduğunu kabul ettiklerini göstermektedir. İlköğretim kademesinde anne-babadan ayrılarak farklı bir yetişkin olan öğretmenin öğrencisiyle kuracağı ilişkinin niteliği çocuğun gelişiminde oldukça etkilidir. Bu ilişki ebeveyn ile kurulan ilişkiye benzer bir yoğunluk kazanır (Akbaş, 2007:123). Ayrıca bir öğretmenin anne kadar şefkatli baba gibi güven veren birisi olmalıdır ifadesi anneye atfedilen sevgi ve sevecenlik (Öncül, 2000:42) gibi duyguları, öğretmenin öğrencilerine yaklaşırken kullanması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, ana-babanın çocuklarına karşı, kontrol etmek, egemen olmak, rehberlik etmek, ilgi duymak, paylaşmak gibi davranışların öğretmenlerde de öğrencilerine karşı bulunması gerekmektedir (Fisher and Kieter, 2001:109). Bu durum, öğretmenin anne-baba gibi koşulsuz seven benimseyen, gerektiğinde şefkat

gerektiğinde yol gösteren bir kişi olması gerektiğiyle açıklanabilir. Çünkü, anne-babalık sevgi olmadan yapılacak bir şey değildir. Dolayısıyla öğretmenlikte de sevgi kavramı büyük önem taşımaktadır. Ayrıca öğretmenlik, ana-baba gibi olmayı gerektirdiğinden öğrencilerin giyinmelerine yardım etmek, onlara sevgi göstermek, övmek, rahatlamasını sağlamak, ilgi göstermek, bazen de hata yapınca eleştirerek doğruya yönlendirmek vb. davranışları kapsar (Balcı, 1991:95).

Araştırmanın sonucunda ortaya çıkan en önemli kavramlardan biri sevgidir. Sevgi kavramı, öğretmenliği sevme, çocukları sevme, insanları sevme, öğretmeyi sevme gibi noktalarda toplanmıştır. Görüşme yapılan öğretmenler sevgiyi öğretmenliğin tanımı, seçme nedeni, öğretmenin nasıl olması gerektiği gibi hemen her konuda vurgulamıştır. Öğretmenliği isteyerek seçen öğretmenlerin hepsi çocuklara olan sevgisinden dolayı seçtiğini söylemiş ve hatta bir öğretmen çocukları sevmeyen birinin onları eğitemeyeceğini vurgulamıştır. Yaşar (2000:17) da öğretmenliği insanları, öğrenmeyi ve öğretmeyi sevenler için ideal bir meslek olarak ifade etmiştir.

Sevgi, hiçbir karşılık beklemeden birine bağlanma, gönül verme, başkalarının iyilik, esenlik ve mutluluğunu isteme duygusu (Öncül, 2000:981) olarak tanımlanmaktadır. Sevginin tanımlarından yola çıkılarak bu duyguya öğretmenin öğrencilerini sevmesi öğrencinin de öğretmenini sevmesi gibi iki açıdan bakılabilir. Eski öğretmenlerden birinin de vurguladığı gibi öğretmen kendisini sevdirdiği zaman öğrenciler öğretmenlerini üzmemek için de olsa çalışacaklardır. Dolayısıyla, öğretmenin başarılı olması için, öğrencilerini kendi hesabına kazanması onları kendine bağlaması ve öğrencileri tarafından sevilen bir kişi haline getirmesi gerekir. Öğretmenlerini seven öğrenciler aynı sevgiyi derslerine ve okul işlerine karşı duyacaktır (Büyükkaragöz ve Çivi, 1994:265). Locke da (2004:190) bu doğrultuda öğrencilerin öğretmenlerine karşı duydukları sevgi ve sevecenliğin onları görevlerini yapmaya isteklendireceğini ve öğretmenlerinin isteklerine sevecenlikle uyacaklarını, böylece yapılan hiçbir şeyin boşa gitmeyeceğini, aksi halde isteksizliğin çok, bilginin az olacağını vurgulamıştır. Gürkan, (2000:52) da öğrenciler tarafından sevilmenin önkoşulunu öğretmenin öğrencilerini sevmesi ve bunu öğrencilere fark ettirmesi olarak ifade etmiş, öğretmeni tarafından sevildiğini fark eden öğrencilerin olumlu davranışlarının artacağını ve daha başarılı olacağını belirtmiştir. Sevginin oluşturulmasında en önemli etkeninin öğretmenin öğrencisini sevmesi ve bu sevgiyi öğrencisine yansıtması gerektiği söylenebilir. Sönmez, (1994:70) sevginin, duygu ve düşünceleri paylaşma, hoşgörülü olma, kişinin kendini tanımaya ve yeteneklerini geliştirmesine yardımcı olma ve bireyin en temel gereksinimlerinden birisi olma gibi durumları da içine aldığını ve bu nedenle sevginin en temel duygu olduğunu ifade etmektedir. Görüşme yapılan öğretmenlerce vurgulanan özveri, özen, saygı, empati vb. kavramlar sevginin içerisinde bulunmaktadır. Bu da öğretmenlerde bulunması gerekli kişisel özelliklerin oluşumunda sevginin önemli bir etkisinin bulunduğunu göstermektedir. Sevgi kavramının tanımında geçen özverili davranma, karşılık bekleme gibi durumların temelinde de sevginin olduğu söylenebilir. Seven öğretmen özverili, öğrencisiyle paylaşan, öğrencisinin kendisini tanımaya ve geliştirmesine yardımcı olandır. Mesleğini ve öğrencilerini seven öğretmen tüm

bunları yaparken sevginin ve dolayısıyla sevgiye bağlı diğer olumlu duyguların doğup büyümesine yardımcı olur.

Eski öğretmenlerin çoğu öğretmenliği değerli ve kıymetli bir meslek olduğu için seçtiklerini, yeni öğretmenlerin çoğu ise rastlantıyla seçtiklerini belirtmişlerdir. Buna dayanarak eski öğretmenliğin bilinçli ve isteyerek seçtiği, yeni öğretmenlerin ise istekli seçmediği söylenebilir. Öğretmenlik, Türk toplumunda her zaman saygı duyulan bir meslek olmakla birlikte zaman içerisinde öğretmenliğin meslek olarak seçilirken öncelikle tercih edilmediği belirlenmiştir (Yaşar, 2000:20). Gözütok (2007:328) bu doğrultuda, öğretmenlik mesleğine yatkın gençlerin bu mesleği tercih etmedikleri, statüsü yüksek mesleklerin programına giremeyen öğrencilerin isteksizce mesleğe yönelmek zorunda kaldıklarını söylemiştir. Bunu da mesleğin saygınlığının azalmasına bağlamıştır. Mesleğin saygınlığının azalmasında, farklı mesleklerde yetişen bireylerinin mesleğe atanmasının (Kavcar, 1999:270-271), ve öğretmenlerin gelir düzeylerinin düşük olmasının (Baskan, 2001b:15; Dilaver, 1991:105) etkili olduğu vurgulanmaktadır. Ancak, son yıllarda mesleğe karşı bir yöneliş olduğu da göz ardı edilmemelidir. Özellikle daha kolay iş bulma avantajı öğretmen yetiştiren kurumlara yöneliş artırmaktadır (Gömleksiz, 2007:155). Her ne kadar öğretmenlik mesleğine bir yönelme varsa da yine de mesleğin daha cazip hale getirilmesinde, gelir düzeylerinin yükseltilmesi, farklı alanlardan öğretmenliğe atama yapılmaması, ayrıca başarılı ve nitelikli öğrencilerin mesleği seçmesi konusunda önlemler alınması gerektiği söylenebilir.

Öğretmenlerin öğretmenle ilgili tanımlarında öğretmenliğin bir sanat olduğu görüşü de vurgulanmıştır. Öğretmenlik özel uzmanlık bilgi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak kabul edilse de çoğu zaman toplumda farklı bir yere sahip olmuş ve farklı anlamlandırılmıştır. Şişman (2006:211) öğretmeni insan mimarı ve insanın kişiliğini biçimlendiren bir sanatkar olarak ifade etmiştir. Sanat, bilgi ve beceriye dayanan uygulama yeteneği; sanatçı ise yaratıcı çalışmaları ile estetik yargıya, hayal gücüne ya da özgünlüğe bağlı olan bir sanatın uygulanmasında beceri sahibi kişidir (Öncül, 2000:963). TDK (1992:1253) sözlüğünde ise sanat, bir duygunun, tasarımın veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı ya da bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlara dayanarak, öğretmenlerin öğretmenliği, üstün yaratıcılığa, estetiğe, hayal gücü ve özgünlüğe dayanan, bilgi ve becerisi olan bir ustalık olarak gördükleri söylenebilir. Demirel (1999:17) ise öğretmenin okul ve dersane ortamını canlandıran, öğretimi zevkli hale getiren öğrencileri ile sağlıklı ilişkiler kurarak en etkili yöntem ve teknikleri başarıyla kullanarak öğrencileri öğrenmeye teşvik eden bir sanatkar olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlik sanat olarak kabul edildiğinde herkesin yapabileceği bir meslek olmadığı da açıkça ortaya çıkmaktadır (Büyükkaragöz ve Çivi, 1994:13).

Öğretmenin nasıl olması gerektiği konusunda en çok vurgu yapılan noktalardan birisi de öğretmenin örnek ve model olması gerektiğidir. Çocuklar öğretmenin yardımıyla yeni bilgi ve beceriler kazanırken, onun düşüncelerinden, duygusal tepkilerinden, alışkanlıklarından, değerlerinden etkilenirler. Bu da öğretmenin model olma özelliğini öne çıkarır. Çünkü doğru ve nitelikli modellerin çocukların eğitiminde kritik bir önemi vardır (Gürkan, 2000:12). Özellikle okul öncesi ve ilkököl çağındaki çocukların gözünde saygın bir yere sahip olan ana-baba ve öğretmenler kendileri iyi birer model olarak çocuklara

pek çok istendik davranışlar kazandırabilirler. Başka bir deyişle öğrencilerinden istenen davranışları göstermelerini bekleyen öğretmenler bu davranışları model olarak önce kendileri göstermelidirler (Senemoğlu, 2007:233). Ancak, davranışların oluşmasında ve kalıcılığında tutarlı olmaları gerekir. Locke, (2004, 97-98) bu noktada öğretmenin öğrencilerinin davranışlarını bozmak istemiyorsa kendi kurallarıyla çelişmemesi gerektiğini söyler. Örneğin, en küçük tutkularını bile kontrol edemiyorsa, çocuklara tutkuları denetlemekten söz etmesi anlamsızdır. Kendisi için uygun gördüğü ayıptan öğrencisini sakınmaya çalışması boşunadır. Kötü örnekler iyi olanlardan fazla taklit edilir. Öğretmen yasaklayarak değil iyi örnekler sunarak kötü alışkanlıklardan uzak tutmalıdır. Başka bir ifadeyle, öğretmen kişiliğiyle öğretimde bulunduğu öğrencilerin karakter gelişimleri için model olmak durumundadır. Öğretmenin fiziksel yapısı, konuşma biçimi, yüz ifadesi, tertip vb. gibi kişilik özellikleri öğrencileri derinden etkilemektedir. Öğrencinin yaşı ve düzeyi ne olursa olsun öğretmenin öğrettiklerinden daha çok yaklaşımına ve kişiliğine duyarlılık göstermesi onunla özdeşim kurması, öğretmenin kişiliğini buna bağlı olarak davranışlarının önemini ortaya koymaktadır (Gözütok, 2007:328). Bu nedenle bir öğretmen öğrencilerine iyi davranışlar kazandırmak ve sağlıklı kişilikler oluşturmak istiyorsa öncelikle kendisinin kişilik özelliklerinin iyi ve tutarlı olması ve bunları öğrencilerine iletmesi gerekmektedir.

Görüşmelerde ortaya çıkan diğer önemli bir nokta ise öğretmenin derse hazırlıklı gelmesidir. Hazırlığı daha çok plan yapma olarak belirtmişlerdir. Planların öğrenciye göre hazırlanması gerektiğini vurgulamışlardır. Öğretim planı öğretmene yön gösteren, öğrencilerin kolay ve etkili öğrenmelerine destek olan bir uygulama tasarısıdır (Gözütok, 2007:146). Öğrencilerin kolay ve etkili öğrenmelerinde öğretmenin öğretim sürecini önceden planlaması gereklidir. Görüşme yapılan öğretmenler de plan yapmanın önemini vurgulayarak planın hazırlanırken öğrenci durumu, sınıf mevcudu, öğrenci sayısı vb. durumların dikkate alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Plan hazırlanırken bunlar dikkate alınmaz ise plan amacına ulaşmaz ve bütün çabalar boşa gider. Çünkü, her sınıfın özelliği bir diğer sınıftan farklıdır. Bu nedenle plan hazırlarken öğretmen her zaman, sınıfın duygusal ve sosyal yapısını, öğrenci özelliklerini, sınıfın hazırbulunuşluk düzeyini dikkate almalıdır (Pertti, 2000:12).

Öğretmenin nasıl olması gerektiği ile ilgili diğer bir önemli nokta da öğrencinin tanınması ve özelliklerinin bilinmesidir. Öğrencisini tanımayan bir öğretmenin başarılı olması zordur. Çünkü, öğrencilerin gelişim özellikleri, yetenekleri, duyguları, düşünceleri birbirinden farklıdır. Öğretmen başarılı olmak ve öğrencisinin gelişimini sağlamak istiyorsa onları tanımalı ve tüm etkinliklerini ona göre ayarlamalıdır. Nasıl ki iyi mahsul almak isteyen bir çiftçinin tohumu ekeceği yeri belirlemede; toprağın çeşidine, cinsine göre hareket etmesi gerekirse öğretmenin de öğrencisinin tanınması gerekir. Öğrenciyi tanımak onu iyi yetiştirmek imkanı elde etmektir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1994:264).

Sonuç olarak, yapılan bu çalışmada geçmişte ve günümüzde öğretmenlik yapan öğretmenlerin görüşleriyle öğretmenlik olgusu incelenmiştir. Her iki gruptaki öğretmenlerin görüşlerinde çok büyük farklar ortaya çıkmamıştır. Bu da, zaman ve yetiştikleri kurumlar değişse de öğretmenliğin her zaman aynı derecede öneme sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle

öğretmenlerin nasıl olması gerektiği konusundaki görüşlerin oldukça benzer olması; öğretmenliğin niteliklerinin geçmiş, bugün ya da gelecekte de aynı şekilde devam edeceğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, zaman içerisinde meydana gelen teknolojik, sosyal ve ekonomik gelişmeler öğretmenlerin bazı mesleki sorumluluk ve rollerinde değişiklik oluştursa da, öğretme bulunması gereken kişisel nitelikler her zaman geçerli kalacaktır. Her dönemde sevgi, hoşgörü, empati, sabır vb. öğretmenlerden beklenen en önemli kişilik özelliklerinden olacaktır.

Kaynakça

- AKBAŞ, A. (2007), **Kişilik, Sosyal, Duygusal ve Ahlak Gelişimi, Eğitim Psikolojisi** (Editör: Kurtman ERSANLI ve Ersin UZMAN). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- AKYÜZ, Y. (2006), **Türk Eğitim Tarihi (M.Ö.1000-M.S.2006)**. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- ARSLANOĞLU, İ. (1991), “Öğretmenin Sosyal Statüsü ve Ekonomik Durumu”. **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 16 (162), 12-14.
- BALCI, E. (1991), Öğretmen Roller, Eğitim Sosyolojisi (Editör: Mustafa Aydın). Ankara: Teknomak Ltd. Şti.
- BASKAN, G. A. (2001a), “Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma”. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 20, 16-25.
- BASKAN, G. A. (2001b), **Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma**. Ankara: Denge Matbaacılık.
- BLOOM, B. (1995), **Öğrenciler Arasında Bireysel Ayrılıklar ve Öğrenme** (Çeviren: Durmuş Ali Özçelik) İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S. ve Çivi, C. (1994), **Genel Öğretim Metodları**, Konya: Atlas Kitabevi.
- CORDAN, B. (1999), **Cumhuriyetin Yetmiş beşinci Yılında Öğretmen Yetiştirme Paneli**, MEB, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- ÇELENK, S. (1995), “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik İyileştirmelerin Sınıf Öğretmenliği Bölümü Eğitimine Yansımaları”. **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 20 (209), 7-11
- DEMİREL, Ö. (1999), **Cumhuriyetin Yetmişbeşinci Yılında Öğretmen Yetiştirme Paneli**, MEB, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- DİLAVER, H. (1991), **Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme ve İstihdam Şartları**, Ankara: MEB Yayınları.
- EKİNCİ, Y. (1994), **Eğitim Üzerine Düşünceler**. Ankara: Takav Matbaacılık.
- ERTÜRK, S. (1986), Eğitimde Program Geliştirme, Yelkentepe Yayınları, Ankara: METEKSAN Ltd.Şti.
- FİSHER J. And A. Kiefer. (2001) **Constructing and Discovering Images of Your Teacher Images of School Teacher in America**, (Edt. Pamela Bolotin Joseph and Gail E. Burnaford. www.books.google.com adresinden 24 Aralık 2008 tarihinde indirildi.

- GÖKÇE, E. (2003), “İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Yeterlikleri”. **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 299, 36-48.
- GÖMLEKSİZ, N. (2007), **Öğretmenlik Mesleğinin Nitelikleri**, Eğitim Bilimine Giriş (Öğretmenlik Mesleği) (Editör: Mehmet TAŞPINAR). Elazığ: Üniversite Kitabevi,
- GÖZÜTOK, D. (2007), **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. Ankara: Ekinoks Eğitim Danışmanlık Hiz.Bas.Yay.Dağ.San. ve Tic.Ltd. Şti.
- GÜRKAN, T. (2000), **Öğretmenlik Kavramı İle İlgili Kavramlar. Öğretmenlik Mesleğine Giriş** (Editör: Ersan SÖZER). Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1220.
- KAVCAR, C. (1999), “Nitelikli Öğretmen Sorunu, Eğitimde Yansımalar”: **V, 21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu**, 25-27 Kasım 1999 Ankara: Başkent Öğretmen Evi, Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekışık Eğitim Araştırma ve Geliştirem Vakfı Yayınları: 3.
- KEBAPÇIOĞLU, S. (1986), “Eğitim ve Öğretmen”. **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 11 (116), 26-33.
- LOCKE, J. (2004), **Eğitim Üzerine Düşünceler** (Çev. Hakan Zengin). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları Ltd.Şti.
- MCEWAN, A.E. (2007), **Do Metaphors Matter in Higher Education?**, Journal of Collage & Character, VIII, (2): 1-8.
- MEB (2008), **Millî Eğitim Temel Kanunu**, Resmî Gazete, Kanun Numarası: 1739, Kabul Tarihi: 14/6/1973, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html> adresinden, 15.12.2008 tarihinde indirilmiştir.
- OKTAY, A. (1991), “Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenin Nitelikleri”. **M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 3, 187-193.
- ÖNCÜL, R. (2000), **Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü**, Mili Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- ÖZTÜRK, C. (1999), **Cumhuriyet Döneminde Öğretmen Yetiştirme**. (Editör: F. Gök), 75 Yılda Eğitim, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- PERTTİ, K. (2000), **Teachers’ Pedagogical Thinking: Theoretical Landscapes, Practical Challenges**. New York, USA: Peter Lang Publishing, Incorporated. <http://www.site.ebrary.com> adresinden 16 Aralık 2008 tarihinde indirildi.
- SAĞLAM, M. ve Sağlam, A. Ç. (2005), “Öğretmenlik Mesleğinin Maddi Yönüne İlişkin Genel Bir Değerlendirme”. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 3 (3).
- SENEMOĞLU, N.(2007), **Gelişim Öğrenme ve Öğretim**. Ankara: Gönül Yayıncılık Ltd.Şti.
- SÖNMEZ, V. (Tarihsiz), **Eğitimin Tarihsel Temelleri, Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, (Editör: Veysel SÖNMEZ). Ankara: Amı Yayıncılık.
- SÖNMEZ, V. (1994), **Sevgi Eğitimi**, Ankara: Şafak Matbaası.
- ŞİŞMAN, M. (2006), **Eğitim Bilimine Giriş..** Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- TDK, (1992), **Türkçe Sözlük**. İstanbul: Milliyet Yayını.

- TEKİŞİK, H. H. (2005), “Öğretmenlik Mesleğinin Durumu ve Öğretmen Yetiştirme Sorunu”. **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 30 (318), 1-6.
- TEKİŞİK, H. H. (2003), Bir Öğretmen Kuşağı, Eğitimde Yansımalar: **VII, Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu**, 21-23 Mayıs 2003, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Kültür Merkezi, Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Vakfı Yayınları: 8.
- TEKİŞİK, H. H. (1990), “Milli Eğitimimizin Sorunları ve Çözüm Yolları”. **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 15 (156), 18-30.
- TEKİŞİK, H. H. (1986), “Türkiye’de Öğretmenlik Mesleği ve Sorunları”. **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 11 (116), 1-9.
- TUCKER, P.D. and J. H. Stronge. (2005), **Linking Teacher Evaluation and Student Learning**, USA: Association for Supervision&Curriculum Development. <http://www.site.ebrary.com> adresinden 16 Aralık 2008 tarihinde indirildi.
- UÇAN, A. (2001), **Türkiye’de Öğretmenlik Mesleğine Genel Bakış. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitiminde Kalite Paneli**. Ankara: MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- YAŞAR, Ş. (2000), **Bir Meslek Olarak Öğretmenlik. Öğretmenlik Mesleğine Giriş** (Editör: Ersan SÖZER). Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1220.
- WODDS, P. (1990), **Teacher Skills and Strategies**. The Falmer Pres. www.books.google.com.
- WRAGG, T. (1996), **Teachers For The Comprehensive Idea, Affirming The Comprehensive Ideal** (Edt. Richard Pring and Geoffrey Walford). Fulmer Pres. www.books.google.com adresinden 24 Aralık 2008 tarihinde indirildi.
- YILDIRIM, A. ve Şimşek, H. (2005), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK (1998), **Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi**. Ankara: Mart.